

opusdei.org

Roditeljski autoritet

Novi članak u nizu o obrazovanju obitelji nudi neke ideje kako djeci pomoći da upravljaju vlastitom slobodom.

23.03.2015.

Bog je tvorac života, a njegova dobrota očituje se i u njegovom autoritetu. Sav stvoreni autoritet sudjeluje u njemu, a posebice ljubavlju ispunjen autoritet roditelja.

Svi znamo da vršenje roditeljskog autoriteta nije uvijek jednostavno i da se treba pozabaviti vrlo

određenim vidovima svakodnevnog života. Svi imamo iskustvo obrazovanja djece gdje „ako se ne primjenjuje nijedan standard ponašanja ili pravilo življenja, čak ni u malim svakodnevnim stvarima, ne oblikuje se karakter i osoba neće biti spremna suočiti se s iskušenjima na koja će u budućnosti naići.“[1] Ipak, također znamo da nije uvijek lako pronaći ravnotežu između slobode i discipline.

U stvari, mnogi roditelji imaju strah od primjene discipline, možda zato jer su sami trpjeli negativne posljedice koje mogu proizaći iz nametanja stvari djeci. Oni se boje, primjerice, da će se izgubiti mir u kući ili da će njihova djeca odbiti nešto što je samo po sebi dobro.

Benedikt XVI. ukazuje kako riješiti očitu dilemu između postavljanja pravila i poticanja djece da ih slobodno prihvate. Tajna je u

slijedećem: „Obrazovanje ne može... odreći se osobnog prestiža koji vršenje autoriteta čini mogućim. On je plod iskustva i sposobnosti, ali se prije svega stječe usklađenošću vlastitog života i osobnog anganžmana, izrazu istinske ljubavi.“[2]

Svjetlo autoriteta

Vršenje autoriteta ne bi se nikada smjelo pomiješati sa jednostavnim nametanjem svoje volje drugoj osobi ili težnjom da nas se sluša pod svaku cijenu. Tkogod sluša određeni autoritet ne bi to trebao raditi iz straha od kazne već radije zato što u tom autoritetu vidi referentnu točku za spoznati što je istinito i dobro, čak i kada stvar možda i ne razumije u potpunosti. Autoritet je blisko povezan s istinom budući da mora predstavljati što je istinito.

Iz ove perspektive vidimo da autoritet ima izrazito pozitivno značenje i da ga se treba smatrati službom; on je svjetlo koje onoga koji ga slijedi vodi prema cilju kojeg on ili ona traže. Zapravo, etimološki, riječ „autoritet“ dolazi iz latinskog glagola *augere*, što znači „učiniti da raste,“ „razvijati.“

Tkogod priznaje određeni autoritet pridržava se iznad svega vrijednosti i istina koje taj autoritet predstavlja. „Podučavatelj je tako svjedok istine i dobrote,“**[3]** netko tko je već otkrio istinu i učinio je vlastitom. Oni koje se obrazuje zauzvrat trebaju vjerovati svojim podučavateljima: ne samo zbog njihovog znanja, već zato i što su spremni pomoći voditi ih k istini.

Uloga roditelja

Jasno, djeca od svojih roditelja očekuju da oni u vlastitim životima

žive vrijednosti koje žele prenijeti, te da im iskazuju svoju ljubav. Kako roditelji mogu postići autoritet i prestiž kojeg njihova uloga zahtijeva? Autoritet je prirodno utemeljen i spontano se razvija iz odnosa između roditelja i djece. Tako da, umjesto da se roditelji brinu kako postići autoritet, trebaju se jednostavno truditi održati ga i dobro vršiti.

Ovo je očito dok su djeca mala; ako je obitelj jedinstvena, djeca će više vjerovati svojim roditeljima nego sebi. Poslušnost ponekad može biti teška, ali im ima smisla unutar konteksta ljubavi i obiteljskog jedinstva. „Moji roditelji žele mi dobro; žele da budem sretan i govore mi ono što će mi pomoći da uistinu bude tako.“ Neposluh se tako smatra pogriješkom, kao nedostatak povjerenja i ljubavi.

Stoga, kako bi uspostavili svoj autoritet, roditelji ne trebaju učiniti ništa više nego uistinu biti roditelji: pokazivati radost i ljepotu svojih vlastitih života, te djelima jasno dati do znanja da svoju djecu vole onakva kakva jesu. Naravno, ovo zahtijeva provođenje vremena kod kuće. Iako današnji ritam života može ovo učiniti teškim, važno je za roditelje da provode vrijeme sa svojom djecom i „stvaraju obiteljsko okruženje koje je ispunjeno ljubavlju, pobožnošću prema Bogu i brigom za druge.“

Primjerice, isplati se potruditi večerati zajedno kao obitelj, čak i ako to zahtijeva određenu dozu planiranja. To je predivan način za upoznati jedni druge, kroz priče koje se dijele o provedenom danu. Djeca uče svoje vlastite probleme staviti u perspektivu, s dozom dobrog humora, također i slušajući ono što

njihovi roditelji govore o svome danu,.

Tada će biti lakše jasno razgovarati s djecom kada to bude potrebno, ukazujući im što čine dobro i što čine loše; ono što smiju raditi i ono što ne smiju, objašnjavajući im, na način prikladan njihovim godinama, razloge pojedinih ponašanja. I među ovim razlozima, roditelji trebaju uključiti stvarnost bivanja djetetom Božjim. „Trudite se pomoći svojoj djeci da svoja djela procijene pred Bogom. Dajte im nadnaravne razloge o kojima mogu razmišljati kako bi se osjećala odgovornima.“**[5]** Trebaju im pokazati Kristov primjer, koji je drvo Križa prihvatio iz ljubavi prema nama, kako bi nam pribavio našu slobodu.

Vršenje autoriteta svodi se na nuđenje djeci, od njihovih najranijih godina, sredstava koja će im trebati da se mogu razvijati kao osobe.

Najvažnija stvar jest pružiti im dobar primjer vlastitim životom. Djeca primjećuju sve što njihovi roditelji rade i sklona su oponašati ih.

Roditeljski autoritet uključuje davanje naznaka potrebnih za održanje toplog obiteljskog okruženja i pomaganje djeci otkriti da više radosti ima u davanju nego u primanju.

Unutar ovog konteksta, dobro je pitati djecu, čak i dok su još poprilično mala, da budu odgovorna za aktivnosti koje pomažu stvoriti okruženje zdrave uzajamne brige. Ovo može uključivati pomaganje pri postavljanju stola, provođenje vremena svakog tjedna na uređenju sobe i svojih stvari, otvaranje vrata, itd. Ovo su sve doprinosi obiteljskom blagostvanju i djeca ove zadatke shvaćaju na taj način.

Nije pitanje „davati im stvari za raditi“ već radije pomoći im uvidjeti

da je njihov doprinos blagostanju doma važan, budući da olakšavaju teret svojim roditeljima, pomažu braći i sestrama, brinu se za svoje stvari... Trebaju shvatiti da je njihov doprinos u nekom smislu nezamjenjiv, i na taj način oni će se naučiti poslušnosti.

Nije dovoljno da roditelji samo razgovaraju sa svojom djecom i pomažu im uvidjeti njihove pogriješke. Prije ili kasnije, također će biti potrebno i ispraviti ih, pokazati im da njihova djela imaju posljedice, kako za njih same tako i za druge. Često će nježan, ali vrlo jasan razgovor biti dovoljan; ipak, u drugim prilikama, bit će važno poduzeti odgovarajuće korake, budući da će određena šteta trebati biti popravljena i budući da samo pokajanje nije dovoljno.

Kazne treba koristiti kako bi se iskupilo za loše ponašanje:

primjerice, potrebno je odraditi neki posao kako bi se platio razbijeni objekt. Ponekad kazna treba trajati neko vrijeme. Kao odgovor na loše ocjene u školi, može imati smisla na određeno vrijeme ograničiti djetetove izlaske. U ovim slučajevima, pak, važno je ne izgubiti iz vida činjenicu da je ovdje cilj pružiti djetetu vrijeme i potrebna sredstva za učiniti ono što treba učiniti.

Nastavljajući s primjerom loših ocjena, ne bi imalo puno smisla zabranjivati djetetu izlaske s prijateljima, a istovremeno mu dopuštati gubljenje vremena kod kuće. Niti bi bilo razborito zabranjivati mu, bez stvarne potrebe za tim, činjenje aktivnosti koje su same po sebi dobre poput bavljenja sportom ili odlaska u klub za mlade samo zato jer su to „stvari koje ono stvarno voli raditi.“

Autoritet i povjerenje

Dio autoriteta roditelja podrazumijeva pomaganje djeci razumjeti vrijednosti koje im se želi prenijeti, uz poštivanje njihove neovisnosti i posebnog načina postojanja. Ovo iznad svega zahtijeva da se djeca od strane svojih roditelja osjećaju bezuvjetno voljena i da su u suglasju s njima: da ih poznaju i vjeruju im.

Ako nije popraćeno ljubavlju i povjerenjem, jasno ukazivanje na to što djeca mogu i ne mogu činiti bilo bi beskorisno i vjerojatno vodilo do trajnih sukoba. „Roditeljski autoritet kojeg odgoj djece zahtijeva može biti savršeno usklađen s prijateljstvom koje znači na neki način stavljati sebe na istu razinu s djecom. Djeca – čak i ona koja se čine nedostupna i ne daju odgovora – uvijek žele ovu bliskost, ovo bratstvo sa svojim roditeljima.“[6]

Kako djeca odrastaju, roditeljski autoritet postaje ovisniji o ovom odnosu pouzdanja i povjerenja. Sva djeca žele da ih se shvaća ozbiljno, a mladi još i više. Oni se moraju nositi sa tjelesnim i psihološkim izazovima koji ih uznemiruju i koji tijekom određenog razdoblja njihovog života mogu poprimiti izuzetnu važnost.

Iako možda to neće prepoznati, oni su u potrazi za odraslim osobama koje mogu poslužiti kao referentna točka za njihov vlastiti život: osobe koje imaju jasne standarde, koje žive u skladu s principima koji im daju stabilnost. Upravo je to ono što mladi traže u vlastitom životu.

Istovremeno, oni shvaćaju da nitko ne može zauzeti njihovo mjesto u ovom naporu što je razlog zbog kojeg odbijaju automatski prihvatiti ono što im roditelji kažu. Ne radi se toliko o sumnjanju u autoritet svojih roditelja koliko o traženju načina za

bolje razumjeti istinu na kojoj se on temelji.

Stoga, za roditelje je važno da im pruže svo potrebno vrijeme, te da budu maštoviti u pronalaženju prilika za provođenje zajedničkog vremena. To može biti putovanje automobilom sami sa sinom ili kćeri, ili gledanje televizijskog programa kod kuće, ili razgovor o nekom događaju u školi. Ovo su prilike kada roditelji mogu sa svojom djecom razgovarati o temama koje na djecu dublje utječu i oko kojih im je važno razviti jasne ideje.

Nema potrebe za brigom ako se čini da djeca ponekad ignoriraju ove razgovore. Ako roditelj kaže ono što je potrebno, bez dociranja ili pokušavanja „prisiljavanja“ djeteta da se otvori, ono što je rečeno će ostati. Važno je ne toliko da djeca prihvate savjet koliko da saznaju što njihovi otac ili majka misle o

određenoj temi te tako steknu referentnu točku za odlučivanje kako će se ponašati u vlastitom životu.

Roditelji time pokazuju da žele biti blizu i dostupni za razgovor o svakoj djetetovoj brizi. I oni primjenjuju učenje Benedikta XVI.: „dati jedni drugima nešto svoga. Dati jedni drugima naše vrijeme.“[7]

Neke stvari koje roditelji ne odobravaju ponekad su sekundarne i nije vrijedno oko njih se svađati ako i običan komentar dostaje. Djeca će tako naučiti razlikovati između onoga što je uistinu važno od onoga što nije. Ona će otkriti da njihovi roditelji ne žele za njih da budu „klonovi“ njihovog načina postojanja, već radije da budu sretni u svom životu, autentični muškarci i žene. Roditelji se stoga ne bi smjeli miješati, iako su za njih dakako i dalje zainteresirani, u stvari koje ne

narušavaju dostojanstvo njihove djece ili obitelji.

U konačnici, sve se svodi na vjerovanje djetetu, spremnost na „prihvaćanje rizika njihove slobode i stalne pažljivosti kako bi im se pomoglo ispraviti pogrešne ideje ili odabire. Ipak, ono što nikad ne smijemo činiti jest podržavati ih u onome u čemu griješe, pretvarati se da ne vidimo pogreške, ili još gore, imati dioništvo u njima.“[8]

Iskustvo ovog povjerenja pozivnica je da ga se zasluži. Ključ je u slijedećem: „Roditelji trebaju odgajati svoju djecu u okruženju povjerenja, nikad ne odajući dojam da im ne vjeruju. Trebaju im dati slobodu i naučiti ih kako je koristiti s osobnom odgovornošću. Za roditelje je bolje da si s vremena na vrijeme dopuste biti 'prevareni' jer povjerenje koje će im pokazati potaknut će djecu da se posrame što su ga zloupotrijebila – i

ona će se ispraviti.“[9] Naravno, ponekad će se pojaviti manji sukobi i napetosti. Ali oni se mogu prevladati s radošću i spokojom, pokazujući djeci da je „ne“ u određenom pitanju spojivo s ljubavlju i razumijevanju njihove situacije.

Sv. Josemarija inzistirao je na tome da odgoj djece ovisi i o ocu i o majci. Naravno, oni nisu sami u ovom važnom zadatku. Bog, koji im je dao zadatak vođenja njihove djece na putu u Nebo, također im daje i potrebnu pomoć da ga ispune. Stoga, zvanje roditelja nosi sa sobom potrebu da se moli za svoju djecu. Roditelji s djecom trebaju razgovarati o Bogu, o njihovim krjepostima i nedostacima, pitajući ih kako im mogu pomoći, te moleći za Božju milost za svoju djecu i strpljenje za sebe. Prepuštanje rezultata njihovih napora u Božje ruke roditeljima daje mir koji se zatim prenosi na druge.

U zadatku odgoja djece, sv. Josemaría je rekao: Supružnici „primaju posebnu milost u sakramentu braka kojeg je Isus Krist ustanovio ... Oni trebaju razumjeti da su zasnivanje obitelji, obrazovanje njihove djece i vršenje kršćanskog utjecaja u društvu nadnaravni zadaci.“[10] Djelovanjem s ljudskom milošću i blagošću te određenom lukavošću, uz povjeravanje njihovih napora Bogu, njihova će djeca sazrijevati. Jer u konačnici, svako dijete pripada Bogu.

J.M. Barrio

Fusnote:

[1] Benedikt XVI., *Pismo vjernicima biskupije i grada Rima o žurnom zadatku obrazovanja mladih*, 28. siječnja 2008.

[2] *Isto.*

[3] *Isto.*

[4] II. vatikanski sabor, dekl.
Gravissimum Educationis, br. 3.

[5] Sv. Josemaria, Bilješke s njegove
usmene propovijedi u Guadalaviaru
(Valencia), 17. studenog 1972.

[6] Sv. Josemaria, *Razgovori*, br. 100.

[7] Benedikt XVI., Homilija, 24.
prosinca 2012.

[8] Benedikt XVI., *Pismo vjernicima
biskupije i grada Rima o žurnom
zadatku obrazovanja mladih*, 28.
siječnja 2008.

[9] Sv. Josemaria, *Razgovori*, 100.

[10] *Isto*.